

DYRETS ÅR – libretto

1. AKT

PROLOG

Gamle Marie. Mørk scene.

Den gamle Marie sidder i en slidt stol, tarveligt klædt.

Gamle Marie:

I spørger, min kære Magister, hvordan det gik til, at jeg sank så dybt.
Hvordan kunne jeg foretrække en gemen staldkarl og stodder
frem for en kavaler og kongesøn så fuldendt som Gyldenløve?

Jeg siger jer, havde han end været en mester i fine manerer,
et mønster på galanteri og elskværdighed,
det havde intet nyttet,
for jeg nærede for ham en sådan afsky,
at jeg næppe tålte ham for mine øjne.

Min mand derimod,
min stodder, min staldkarl, min færgemand...
Til ham optændes jeg stadig af et sådant begær,
at intet ville kunne modstå det.

"Men skal vi således glemme al moral og blindt følge vort hjertes lyst?" spørger I.
"Enhver utérlighed kan jo klædes op som en naturlig, uovervindelig attraktion."
I spørger, min kære Magister, om jeg ikke frygter Gud,
Om jeg tror på opstandelsen og det evige liv.

Jeg tror, at ethvert menneske lever sit eget liv og dør sin egen død.
Det tror jeg.
Gamle Marie sætter sit 'teater' i gang...

SCENE 1 – Forberedelser

Drude, Jep, senere Marie.

Lys op. Drude og Jep er ved at dække bord – de leger 'Herskab og Tjenestefolk'.

Jep:

Une bisque de pigeons et poulard désossé!

Drude:

Og vol-au-vent au poisson et morilles!

Begge:

Mon dieu, oh la la, lækkerier.

Jep:
Tærte af marv. Og hjerneboller.

Drude:
Og væddernyrer.

Jep:
Harekillinger på fad. Og sukker, citroner og sangfugleunger.

Drude:
Og svinetunger.

Jep:
Griseører.

Drude:
Hanekamme. Hønsefødder. Gulerødder

Jep:
- og halsen af en svane.

Marie (*kommer løbende ind i natkjole – panisk*):
Skyd ikke! Skyd ikke! Lad den leve!
Åh Gud, nu! Nu har de alligevel skudt den.
(*Drude forsøger at berolige hende*)
Hesten. Den svenske rytters hest.
Den var lige her. Den var HER lige før!
(*Marie kommer langsomt til sig selv igen...*)
Hvad skete der?

Drude:
Kom, skynd jer tilbage til kammeret igen.
Det var en drøm. I gik i søvne!

Marie:
Jeg har syndet. Det er derfor.
Nu dømmes Herren mig til evig fortabelse.
Jeg fryser!

Drude:
I fryser. Her er frygteligt koldt. Klæd jer på, Nådige Frue!
Selskabet kommer snart.
(*Marie ud*)

SCENE 2 – Banketten

Annemarie, Styge, Marie, Jep og Drude.

Kort instrumentalt mellemstil i elegant barokstil. Annemarie og Styge ind, rådvilde, han med et fast greb i hendes arm. Jep og Drude anviser dem en plads ved det dækkede bord)

Marie (*kommer uset ind – råber, så det giver et sæt i Annemarie*):

Min hjertens allerkæreste søster!

Endelig! Endelig!

(hun griber Annemaries hænder, kysser dem og trykker dem mod sin kind. Annemarie er tydeligt utilpas ved de påtrængende kærtegn. Alle tre tager plads ved bordet, tjenestefolkene er omkring)

Styge (*rejser sig*):

En skål!

En skål for slottets smukke frue, Marie Grubbe!

Annemarie:

Skål!

Styge:

Og for hendes mand, Gyldenløve, som desværre er bortrejst i disse dage.

Men vi kan heldigvis more os alligevel.

Annemarie:

Skål!

Marie:

Min kære svoger! Min allerkæreste søster! Skål!

Styge:

Glimrende duesuppe!

Ja, man må nyde det, så længe som man kan.

Marie:

Hvad mener I?

Styge:

Dommedag! Dommedag, min kære svigerinde!

Vi lever på de yderste tider.

Vi må ruste os til dommen.

Den kommer inden året er omme.

Annemarie:

Skål!

Styge:

Jeg har set tegnene.

Jeg har oplevet branden i London.

Annemarie:
Skål! Skål!

Marie (*diskret – men ikke helt diskret nok – til Drude*):
Hvor er Blanquefort?
Hvorfor er Blanquefort ikke kommet?

Drude:
Jeg har ingen anelse, Frue.

Marie:
Hvor er Blanquefort? Du må finde ham og sige, han skal komme!

Styge:
Branden i London! Hele byen skælvede.

Annemarie:
Skål!

Styge:
Det kogte og sydede og boblede.
Mennesker skreg og flygtede i panik fra brændende huse.
Måske er man selv et brændende hus?
Måske er verden et brændende hus?

Marie:
Måske er også jeg et brændende hus?

Styge:
Ja, du, ja DU! Du er et brændende hus, Marie.
Jeg kan se det i dine øjne: Du brænder!

Marie:
Åh ja, jeg brænder!

Annemarie:
Skål!

Styge:
Jeg har tydet tegnene, Marie.
Folk havde ild i deres tøj.
Børn løb i panik og blev trampet ned af de voksne,
trampet ned af brændende heste.
Brændende, boblende, bristende hud og skrig overalt.
Og ilden, Marie!
Rumle, rumle, rumle over hele London.

Marie:
Rumle, rumle, rumle...

Styge:
En varme, I ikke kan forestille jer.
Varmere end noget, I nogensinde før har mærket.

Marie:
Åh ja, varme:

Marie og Annemarie:
Åh! Åh! Åh!

Styge:
Lugten af brændt menneskekød overalt.
Hus efter hus, der braser sammen.
Den øredøvende larm af børn, der skriger på deres mor.
Det var en forsmag på Helvedes flammer, Marie.
Helvede er nærmere end nogensinde før, kan I mærke det?

Marie:
Jeg mærker det, jeg mærker det!

Styge:
Også jeg! Jeg mærker det helt ind i mine knogler.
Mennesker bliver til dyr.
Satan selv vil komme og besætte selv den mest uskyldige sjæl.
Forføre med sine liderlige gudsbespottelser.

Marie:
Jeg mærker det, jeg mærker det! Man må modstå...

Styge:
De, der la'r sig forføre af den Onde selv
må pines i ild og svovl for øjnene af de hellige engle.
Og røgen fra deres pinsler stiger op i evighedernes evighed.
De har ingen hvile, Marie.

Marie:
Nej, ingen hvile.

Marie, Annemarie og Styge:
Han kommer! Han kommer!
Det er Dyrets År!

(Fyrværkeri affyres. Scenen går i opløsning. Marie er alene tilbage)

SCENE 3 – Hønsægget

Marie, senere Ingebjørg. Dunkelt lys.

Marie går rastløst omkring i en forelsket 'dialog' med den ikke-tilstedeværende ritmester Blanquefort.

Marie:

Blanquefort! Mon amour, mon amour, sig mig: hvor er du?
Fortæl mig, at du elsker mig!

Hvordan kan jeg fortælle dig, hvor højt jeg elsker dig?
Hvis forelskelsen var en flod,
havde jeg for længe siden druknet mig deri.
Kastet mig i vandet, blindt og med hele min styrke.
Miste mig selv og genopstå i det billede, der måtte behage dig mest.
Jeg er din for evigt. For evigt og altid.

Husker du?

Sommeren. Stalden. Hestene.
Dine blide og begærlige kys.
Hver en muskel spændt i kroppen.
Din hånd under alle mine skørter.
Som to vilde heste i frydefuldt ridt.
En eksplosion indeni.
Je t'aime!

Jeg savner dig.
Er du bange, mon amour?
Elsker du mig ikke mere?
Forstår du ikke, at det er mig der skal være din trøst?
Vi er bestemt for hinanden.
Vores kærlighed lever!

I et mørkt hjørne af scenen kommer Ingebjørg til syne.

Ingebjørg:

Jeg har ventet jer, Marie Grubbe!

Marie:

Ingebjørg, du må hjælpe mig!
Blanquefort, mon amour, mon amour... få ham til at elske mig!

Ingebjørg:

Det kan jeg ikke!

Marie:

Jo du kan, jeg ved det!

Ingebjørg:

Jeg kan intet gøre, hvis han er kold.
Er I vis på, at han ikke elsker jer?

Marie:

Åh jo, han elsker mig. Jeg vil blot være sikker.
Sikker på, at han elsker mig, som jeg elsker ham.
Hjælp mig, jeg er parat til at gøre hvad som helst.

Ingebjørg:

Så er det en anden sag. Kom med!

(Ingebjørg tænder levende lys nede på gulvet, de danner en magisk cirkel.)

Træd ind i cirklen. Vi må spørge ålen til råds.

(Marie træder skrækslagen ind i cirklen. Heksen messer:)

Cummer gae ye afore, cummer gae ye,
gin ye wimma gae afore,
ring-a-ring, roun gae wee.

Nu kan I spørge ålen om hvad som helst.

Den springer op her, hvis svaret er nej, og derhenne, hvis svaret er ja.

Marie:

Jeg forstår.

"Elsker Blanquefort mig?"

(Efter nogen tid kommer ålen til syne, dér hvor svaret betyder JA.)

Ja. Ja. JA! Han elsker mig.

Han mangler bare modet til at vise det.

Ingebjørg:

Han skal blot have et lille skub.

Tag dette æg. Skriv hans navn på æggets skal.

Ved næste fuldmåne graver I ægget ned.

Er jorden bundet af frost, så grav det ned i sneen,
mens I siger denne remse:

"Som dette æg og dit navn er her,
sådan skal din kærlighed være til mig. Til mig."

Marie *(mens hun går ud)*:

"Som dette æg og dit navn er her,
sådan skal din kærlighed være til mig. Til mig."

(Lys ned på Ingebjørg, som bliver siddende i sin krog)

SCENE 4 – Skomagerens datter

Skomageren, senere Drude og Jep.

Under Skomagerens monolog bliver Ingebjørg arresteret og lagt i lænker.

Skomageren:

Jeg er den lysende morgenstjerne.

Jeg er kaldet til at fortælle om den Onde.

Om djæveln som findes lige her i blandt os.

Liderligheden. Grådigheden. Døden.

Der er tegn i måne og stjerner.

Jeg er kaldet til at fortælle at TIDEN er inde. Dommedag.

Besindelse, beherskelse, rolig nu.

Min datter er blevet afsindig.

Forgiftet. Forhekset. Forrykt.

Det er Dyrets År. Satans og prøvelsernes tid.

Se, månen bliver som blod! Himlens stjerner falder ned på jorden.

Himlen bliver trukket væk, som en bogrulle rulles sammen

Hvert et bjerg bliver flyttet fra sin plads.

Ild og røg og svovl vil fortære de syndige sjæle,

de fortabte er fortabte er fortabte.

*Drude og Jep kommer til syne andetsteds på scenen. Jep er ophidset, Drude er som forstenet.
Skrig fra Ingebjørgs forhør høres evt. i baggrunden.*

Jep:

Sørgeligt med Skomagerens datter!

Drude:

Gunille, min veninde? Ja, sørgeligt.

Jep:

Hun blev forhekset.

Drude:

Ja, forhekset.

Jep:

Besat af troldkvindens gift slog hun sin nyfødte dreng ihjel.

Kastede ham i flammerne.

Vild i øjnene.

Mens hun skreg som afsindig.

Drude:

Ja, afsindig.

Jep:
Skomageren kom selv hjem og så det.
Skrækslagen slog han korsets tegn!

Drude:
Ja, skrækslagen.

Jep:
Godt, de fik fat på troldkællingen.
Hvem ved, hvor mange andre hun har nået at forhekse?

Drude:
Hvem ved?

Jep:
Hvem var far til den forheksedes horeunge? (*Drude ryster på hovedet*)
Hvem tror du det er? (*Drude ryster igen på hovedet*)
Hvem tror du? Hvem tror du?
Forlegen pause.

Forresten – skal vi mødes igen i morgen? (*Drude smiler*)
Vil du mødes med mig igen i morgen, ude ved træhesten? (*Drude smiler og nikker*)
Vil du? Vil du? Vil du!?

SCENE 5. Selskab på isen

Marie, Styge, Annemarie – alle andre er kor i kulissen. Et fornemt selskab er på vej på skøjter ud over isen.

Styge (*galant*):
De damer!

Marie:
Er I med, kære svoger?
Frosten er hård!
Skibene ligger splintrede i den bundfrosne havn.
Fuglene fryser til is i luften og falder ned som kanonkugler.
Kan I holde varmen?

Styge (*lidt bagud. Er ikke så sikker på skøjterne*):
Jo-jo. Det går fint.

KOR:
Ha, ha,ha ...

Marie:
Vi skal længere ud. Gøglerne venter os.

Annemarie:
Søster, kom! *(hun indbyder til at de skal skøjte sammen)*

Marie:
Du var altid den bedste af os to ... på isen.

Annemarie:
Hurtigere...

Marie:
Hurtigere

KOR:
Hurtigere
(Styge bag dem, falder)

Annemarie:
Åhh ...

Styge:
Det er også de forbandede skøjter!
De er defekte.

Marie:
Skøjterne? Er de defekte!? *(hun fniser)*

KOR:
Haha! Defekte skøjter!
Tænk være så uheldig! Ha, ha, ha...!

Annemarie:
Måske du bare skal tage dem af og gå direkte på isen.

KOR: *(et skrig, så:)*
Hvad er det?
En mørk skikkelse. I fart lige imod os.
Den kommer nærmere og nærmere.

Styge:
Vig bort Satan! *(Er ved at falde igen)*

Annemarie:
Milde himmel, hvad sker der?

Styge:
Det er en varulv! *(Drager sit sværd)*

KOR *i venstre side:* KOR *i højre side:*
Halvt ulv! Halvt menneske!

KOR *sammen:*
Besat af helvede, drevet af djævlén.
Onde menneskeøjne bag ulvemanken.
Den knurrer. Den hvæser. Den brøler.

Marie:
Åh Gud; en varulv?

Styge:
Vig bort!

KOR:
Onde øjne. Drevet af djævlén.

Styge:
I GUDS NAVN! (*Han kløver dens hoved*)

Stilhed.

Marie:
En varulv. Tænk en ægte varulv.

KOR:
Sneen er rød af bæstets blod.
Tungen hænger ud af gabet. Store døde øjne.
Er det en varulv?
"Hvis det er en varulv, er min jagthund en sommerfugl!"
Ha, ha, ha ...
"Hvis det er en varulv, så er jeg en hyrde fra Toscana."
"Og jeg er en persisk prins med turban!"
Ha, ha, ha ...

Marie:
Det er jo bare Skomagerens hund. Få den væk!

Annemarie:
Forbandede fjols!

Styge:
Forbandede køter!

Marie:
Kom nu videre, vi er der snart.
Der er varm vin til alle, når vi kommer frem.

SCENE 6 – Skyld og skæbne

Drude og Skomageren. I Skomagerens værksted, mørkt. De to personer i hver sin side af scenen. Drude forsøger at få kontakt, men Skomageren slår blikket ned. Herefter indre monologer.

Skomageren:

Herre Gud, du almægtige; hjælp mig!
Se i nåde til Gunille, min arme lille datter,
som har begået den største synd;
dræbt sin egen søn, horeungen.
Min dattersøn...

Er det mig selv, der har sat denne lavine af ulykker i skred?
Hendes egen far?
Måske er det min skyld.

Drude:

Ved han, at det er min skyld?
Jeg sendte Gunille til Ingebjørg
for at få hjælp
til at drive horeungen ud.

Før hende var det mig,
der blev kaldt op til Gyldenløves gemak.
Han gjorde mig svanger.
Skamfulde skæbne!
Jeg gik til Ingebjørg, jeg fik et råd, fik gift.

Skomageren:

Nej, det er Ingebjørgs skyld.
Der er fældende beviser.
Død og ulykke følger den ugudelige kvinde.
Gud være lovet, at hun blev fanget!

Drude:

Smerterne var forfærdelige,
som var et spyd stukket op i mig,
flåede mine indvolde i stykker.
Blodet løb ned ad låret,
med blodet kom også Gyldenløves djævelskab ud.
Men stakkels Gunille,
giften virkede ikke på hende.
Mere og mere tog hun, men intet skete.
Barnet voksede i hendes mave,
hun blev gal, talte i vildelse.
Til sidst kom den ulyksalige dag,
hvor hun fødte og i vanvid dræbte
sin og Gyldenløves søn.

Drude og Skomageren:
Grifulde skæbne.

Skomageren:
Min datter er blevet afsindig.
Det er Guds straf.
Den straf må vi tage, vi ulykkelige, som synder, lider, længes.
Fanden tage den stodder, der gjorde Gunille med barn!
Jeg ved nok, hvem det kan være:
ved høstfesten så jeg hende sidde på skødet af en fyr.

Drude:
Hele tiden ser jeg for mig Gunilles afsindige øjne.
Ønskede jeg hende ondt, fordi jeg så hende på skødet af min Jep?
Hvis nogen er skyld i hendes dårskab, er det mig.
Jeg burde tage piskan og straffen på mig.
Søde Gunille, kan du tilgive mig?

Skomageren:
Jeg er ikke forhekset. Jeg er ikke besat!
Men det kan ske så let som ingenting;
ingen kan beskytte sig mod mørk magi,
når Den Onde selv tager bolig i mennesker og dyr.
Nu forstår jeg: Gud prøver mig,
jeg skal være hans sendebud, sandhedens engel.
Jeg er den lysende morgenstjerne.
Jeg er ikke forhekset.
Jeg er ikke besat!
Jeg er kaldet til at fortælle om djævlens,
som findes lige her i blandt os.

*(Han kan ikke opretholde illusionen om at han er guds sendebud og falder fuldstændig sammen.
Herfra dialog)*

Skomageren:
Drude! Kom og bed med mig. *(Han falder på knæ)*

Drude:
Jeg må gå!

Skomageren:
Går du?

Drude:
Jeg må hellere gå.

Skomageren:
Drude, du må ikke gå!

Drude:
Er der noget jeg kan gøre?

Skomageren:
Nej... nej, du kan intet gøre.
Ingen mennesker kan.
Jeg er fortabt!
Det er ude med mig. Jeg kan mærke det.
Jeg kan mærke det over det hele.
Det har overtaget mig, det er umuligt at kæmpe imod.
(viser sine hænder frem) Se! det er dyrets redskaber!
(Drude stirrer vantro på Skomagerens hænder, der kroger sig)

Skomageren:
Jeg arme skabning, jeg er ikke længere et menneske!
(med skrækslagne øjne mærker han også efter på sine tænder, mærker efter med de fleste af højre hånds fingre helt inde i sin mund. Så tager han hånden ud igen og rækker begge hænder frem, mens han skiftevis stirrer på Drude og sine hænder)
Kan du se dem?
Det er ikke hænder, det er poter!
Det er Dyret! Jeg er Dyret!

SCENE 7. Dukketeater på isen

Marie, Styge, Annemarie – alle andre er kor i kulissen. Skøjteselskabet er nået frem til gøglerne på isen. Et rødt forhæng, bag det fire store hånddukker. Én af dem er klædt ud som nar.

Styge *(falder igen på sine skøjter)*:
Forbandede skøjter!

Annemarie:
Klodsmajor!

Kor:
Hahaha. Klodsmajor!

Styge *(rejser sig)*:
Hø-hø...

Marie:
Nu er vi der, se!

Tæppet går fra, og forestillingen begynder. Den handler om en fornem frue, der bag sin gamle mands ryg har en hed affære med ritmesteren. Den slutter, da narre-dukken kalder Marie hen til scenen og giver hende et æg.

Marie (læser bogstaverne på ægget):

"Blanquefort.

Som dette æg og dit navn er her,
sådan skal din kærlighed være til mig. Til mig.
Blanquefort."

Slut på 1. akt

2. AKT

SCENE 8. Helligtrekongers aften

*I kirken. Gamle Marie, Marie og Gyldenløve og Præstens stemme (off stage).
Marie og Gyldenløve sidder side om side på en kirkebænk.*

Gamle Marie:

Nytår. Helligtrekonger. Dyrets År er forbi.
Jorden er ikke gået under. Ikke endnu.
Ingen svovl og ild. Ingen kosmisk gudestraf.

Ingebjørg skriger. Blanquefort råber sine ordrer.
Hun skriger.
Langtrukne skrig som fra en dødsdømt.
Skrig fra en sjæl, der pines ud af sit jordiske hylster.
Hvert et ben har de brækket i hendes krop.
Om lidt vil hun overgive sig til Guds dom,
det eneste hun efterlader sig, er skammen.
Hendes jordiske rester bliver smidt på slottets mødding.

Livet går videre.
Men måske vil hendes sidste rallen for altid sidde fast
i slottets iskolde mure.

Marie:

Hvilke navne har de pint ud af hende?
Hvem har hun angivet?
Gunille? Drude? Mig?
Narren fandt mit hønseæg under sneen...

Blanquefort har gjort det forbi:
"Vor forbindelse var forbudt og forkert.
Jeg angrer mit fejltrin!"

Præstens stemme:

*Vogt jer for de besatte.
Vogt jer for troldkællinger og skøger,
svage, onde, liderlige, i Satans vold.
Synden findes. Synden findes overalt. Lige midt iblandt jer.
I skal trygle Herren om tilgivelse og nåde.
Søge lyset og frelsen igen.*

Marie:

Alt i mig er slukket.
Kærligheden er væk.
Når lyset skinner på mig, forvandler det sig af sig selv til mørke.

Gyldenløve er kommet hjem.
Allerede den første nat kom han til mit kammer.
Han havde drukket tæt. Krævede sin ret. Tog hvad der var hans.
Prustende, spyttende, stønnende, gispende efter vejret,
masede han sig ind.
Med åben mund, lukkede øjne. Dryppende af sved.
I en stank af sødlig råddenskab og gammel urin.

Smerten brænder mellem mine ben.
Brystet hæver og sænker sig,
men indeni er jeg som død.
Min seng er som gjort af is.

Præstens stemme:
Lyt til Herrens Ord!
Følg troens smalle sti!

Marie:
Åh, lad mig synke ned i den kolde hvile.
Ned gennem sengens bund
og videre ned gennem gulvet
og ind i en iskold frelse.
Mas mig ned, lad mig forsvinde helt
og blive væk!

SCENE 9. Tjenestefolkene

Drude og Jep. Jep iført stråhat står tankefuld uden for kirken.

Jep:
Lethed og glæde. Kærlighed. Lys.
Det er så dejligt, lyset!
Mildhed. Tændte lys og skinnet fra månen.
Vinteren er ikke bare frost og bidende kulde,
men glæde og mildhed. Lys.
Stjerner. Kærlighed. Lys.

Drude (*dukker op bagfra og prikker til ham*):
Guds fred og glædelig Helligtrekonger!

Jep (*farer sammen, taber sin hat*):
Hov!

Drude (*ler*):
Hvad skal du med den dér? Din stråhat?

Jep (*forlegen*):
Hatten? Åh, den er til senere.
Til helligtrekonger-løbet, når jeg skal gå udklædt.
Men nu blir det ikke så morsomt.
Nu genkender du mig med det samme!

Drude:
Jeg lover at lade som ingenting.
Kommer du forbi vores hus?
Så aner jeg ikke, hvem den udklædte bondedreng er!

Jep:
Hvis I har lyset tændt, så kommer jeg nok...
Men lov mig det så: så aner du ikke, hvem bondefyren er!

Drude:
Det lover jeg! (*hun går*)

Jep:
Drude!
Hvergang hun er i nærheden, prikker det i alle lemmer,
mundvigene trækker sig selv op i et smil.
Drude!
Åh, hvor verden dog er god.
Guds gaver er smukke, Guds jord er smuk!

Før så jeg verden som gennem snavset glas.
Omsider ser jeg klart.
Vinteren, lyset fra månen og stjernerne.
Alting er smukt.
Åh, Drude!

Vel er der grund til frygt.
Synden findes. Guds straf er overalt.
Spedalske. Halshuggede. Hængte.
Fordømte stakler med afhuggede ører og hænder.
Pine og plage. Sult, nød og elendighed –
vist er der grund til frygt.
Også Jep her har fået sin del,
er blevet revset med ris og næver og pisk,
har kæmpet med sygdom, med feber og bylder,
har danset runddans med døden.
Men Gud var barmhjertig.
Jeg bestod prøven. Gud lod mig leve.

Verden er smuk. Alting er smukt!
Åh, Drude! (*han døser hen*)

Alle verdens dufte minder mig om dig.
Hvis blot du vidste, hvordan jeg længes.
Hvor ofte jeg i drømme leger med din uskyldige krop,
ælder dit kød, kærtegner dine lår,
så hvide og faste som bolledej.
Drømmer om alt det dejlige, vi skulle gøre ved hinanden.
Røre ved hinanden...

Åh, Drude!
Her i Jeps drømme findes hverken straf eller skam –
kun denne hede længsel efter dig.

SCENE 10. Fest på Slottet

Marie, Gyldenløve, Annemarie, Styge. Gæster. I slottets festsal.

Annemarie:
Jorden gik ikke under.
Virkeligheden kaster sig over os på ny.

Styge:
Som i en dans fra helvede viger det ene problem til side
blot for at give plads til det næste.
Jeg må tale med Gyldenløve.

Annemarie:
Vi rejste til denne fjerne og iskolde afkrog
på flugt for din gæld.

Styge:
På flugt for vores gæld!

Annemarie:
Du er en ødeland! Uansvarlig!
Intet formår du at styre.
Min ægtemand er en fallent!

Styge:
Du gør mig uret.
Altid disse beklagelser. Altid disse hårde ord.

Jeg må tale med Gyldenløve.
Måske vil han låne mig penge.
Dyrets år er forbi, men hvem ved...?
Måske en dag vil Dommens basuner lyde

og hele verden bryde sammen,
men indtil da må jeg holde kreditorerne hen.
Jeg må tale med Gyldenløve!

Gyldenløve kommer, men er mere interesseret i Annemarie end i Styge. Styge trækker sig tilbage.

Gyldenløve (*byder Annemarie armen*):

Se, alle de simple folk derude!
De fejrer Helligtrekongers fest,
morer sig med deres simple løjer,
spiser honningkager, drikker sig fulde,
klæder sig ud og går fra hus til hus!
De kan sagtens, de kan more sig!

Annemarie (*ler*):

Vi kunne også lave en fest med gøgl og maskerade.
Så ville jeg forklæde mig som tjenestepige.

Gyldenløve (*for sig selv*):

Åh ja, som tjenestepige!
Som den dejlige Gunille fra køkkenet.
Gunille, Skomagerens datter med de smilende øjne og det lyse hår
– hvilken salig nat!
Hvor mon hun er lige nu?
(*han rækker et glas vin til Annemarie*)
Min kære svigerinde, I er bedårende!
Livet er godt.

Annemarie:

Min herre, Gyldenløve.

Gyldenløve:

Jeg er sikker på, at I vil være guddommelig smuk
selv i den tarveligste dragt.
Åh, det er godt at være hjemme igen!

Annemarie:

Jamen dog, var der så stygt i det fremmede?

Gyldenløve:

Ugæstfri hjem overalt.
Utaknemmelige bønder, besværlige borgmestre, arrige herremænd.
Men det skal jeg ikke trætte jer med.

Annemarie:

Jeg er skam godt underholdt.
Men sig mig, hvem er den herre derovre?

Gyldenløve:
En hårdt prøvet mand.
En præst fra Jylland, dømt for utugt.
Han sad såmænd i flere år i jeres fars arrest på Tjele.
Men kongen benådede ham,
nu er han rektor her hos os.
Ak ja, dem man ikke tåler derhjemme,
dem trækkes vi med heroppe.
Der er nu noget skummelt ved ham...

Anemarie:
Herre Jemini! *(fniser)* Uf!

Gyldenløve:
Ja, Herre Jemini! *(ler)*

Styge har fundet sammen med Marie i en anden krog af selskabet. Under Gyldenløves og Annemaries dialog har de tydeligt nydt hinandens selskab og fortrolighed.

Styge:
Er alt vel, Eders Nåde?
Jeg må tilstå for jer,
jeg har det som om jeg har kendt jer hele mit liv!

Marie:
Jeg ligner vel min søster?

Styge:
Næppe så!
Min kære Frue, hvor I er lys, er hun kun skygge.
Hvor I er varme, er hun kulde.
Der er omkring hende en isnende kulde,
værre end selv isvinteren her.

Marie:
Tal ikke sådan!

Styge:
Men det er sandt.
Altid gør hun mig uret med sine beklagelser,
sine evindelige skænd og hårde ord.
Hun ejer ikke jeres sarte følsomhed.
Jeres humør. Jeres sans for det sjælelige.

Marie:
Det er dog min søster, I taler om.

Styge:
Om forladelse, Eders Nåde.
Jeg har været indiskret.
Vi taler ikke mere herom.

Den 'utugtige' rektor har drukket sig fuld og går pludselig til angreb på Marie. Hun værges for sig, Gyldenløve kommer imellem og afvæbner angriberen, anholder ham og fører ham ud af salen. Marie ligger på gulvet. Styge knæler ved hende.

Marie:
Hvad gik der af ham?
Hvad var det han sagde om min kære far? Om mig?
"Ondskaben selv!" "Djævleyngel!" "Skarnsskøge!"

Styge:
Tænk ikke mere på det, Eders Nåde.
Han tålte ikke jeres vin.
Måske er det bedst, at min hustru følger jer i seng?

SCENE 11. I Maries sovegemak

Annemarie og Marie, senere Gamle Marie.

Annemarie fører Marie til sin seng. Alle andre ud. Marie græder og græder; Annemarie må tørre hendes næse og øjne – med tydeligt ubehag. Marie må hjælpes af sit tøj, hun er helt slap og uden initiativ.

Marie:
Min allerkæreste søster, bliv hos mig.

Annemarie:
Marie, tag dig sammen!
En adelsdames vigtigste attribut er besindighed.

Marie:
Undskyld, undskyld!
Kom, tag min hånd!

Annemarie:
For Guds skyld, Marie, stop nu dit flæberi!

Marie:
Kom herhen, Annemarie, si'l te plaît!

Annemarie (*for sig selv*):
Altid denne sindsbevægelse.
Uhæmmet, utæmmet, udannet.

Alligevel var hun altid Faders yndlingsdatter.
Altid var det hende, der kom op på hans skød.
Altid var det hende, der fik først og mest.
Hende der var bedst til at ride, bedst til at spille,
bedst til at sy, skrive, synge.
Altid var det hende. Altid Marie. Altid. Hvorfor?
(hun går modstræbende hen til sengen og tager handsken af, rækker Marie sin hånd.)

Marie:
Ræk mig din hånd! *(hun griber den så hårdt, at Annemarie må trække den til sig igen.)*
Bliv siddende hos mig!

Annemarie:
Nej, det kan jeg ikke.
Det nytter ikke.
Ikke denne blødsødenhed. *(hun går – Gamle Marie ind)*

Gamle Marie:
Marie er alene. Alene i sin seng.
Alene med sin gråd og sine tanker.
Sine forvirrede tanker om den forgudede, forsmåede, forhadte storesøster.

Hun glider ind i søvnen. Drømmen.
Hun er et barn, der tumler i høet,
grebet af en ny og dejlig leg.
Billeder fra festen, billeder af Styge,
latter, dans, musik.
Hun har lagt sig fladt på gulvet i salen.
Gæsterne danser snurrende omkring hende.

Så pludselig: helt stille, alle er væk.
Hun ligger på gulvet,
ser gennem brædderne
ned til en anden verden af tjære og hest.
Sommer. Varme. Heste. Mænd.
Blanquefort!
Hun mærker hans hænder. Hun gisper.
Opdager, at hun er nøgen.
Spredt benene, presser brystet mod gulvet,
opfyldt af kærtegn.

En susen og brusen i hovedet.
Hun ligger på gulvet,
mærker et par varme hænder over sin krop,
hænder på brysterne, en tunge i øret, hænder overalt.
En mand trænger ind.

Blodet pisker rundt i årerne.
Åndedrættet ryger op i brystet i små gisp.
Hendes ånde, hans ånde,
hans varme og fugtige læber mod hendes,
hans hænder overalt som en rasende sult.
Mere, mere, mere!
Mere lyst, mere berøring,
hun stønner af vellyst, vrider sig i sengen,
vrider og stønner – er lige ved at komme...
Vågner... (*Gamle Marie ud*)

Under den erotiske drøm har Styge sneget sig op i Maries seng.

Marie:
Hvad sker der?

SCENE 12. Mordet ved kroen
Skomageren, senere Jep og Drude. Uden for kroen.

Skomageren:
Karo! Gunille!
Hvor er min hund?
Hvor er min datter?
Forsvundet. Fortabt. Forhekset.
Fanden tage hende, troldkvinden!
Fanden tage den stodder, der gjorde Gunille med barn!
Jeg ved nok, hvem det kan være.
Ved høstfesten så jeg hende sidde på hans skød.

Min søde pige.
Gunille, som aldrig gjorde en sjæl fortræd.
Lokket og besat af Djævelen!
Dyret tog bolig i Gunille.
Fanden er overalt!
Djævelen med de syv uhyggelige hoveder.
Han kan forvandle sig til både menneske og dyr.

Dragen er nedstyrtet.
Den er iblandt os!
Den gamle slange, Djævelen!

(han får øje på en skikkelse (et fugleskræmsel?))
Er det dig!?
Du skal ikke glo sådan på mig!
Du skal ikke stå her og sprede din ondskab!
Usle Satan! Din tid er kort!

Jeg er Herrens engel,
sendt ud for at gøre en ende på dig.
Jeg er Alfa og Omega!
(han trækker sin dolk og foretager et forgæves angreb på skikkelsen. Jep ankommer til kroen.)

Jep:
Skomager! Skomager! Du er jo plørefuld.
Læg kniven fra dig og gå hjem.

Skomageren:
Det er jo dig! Fra høstfesten!
Dit liderlige bæst!
Du gjorde Gunille med barn!

Jep:
Jeg ved ikke, hvad du taler om *(griner nervøst)*

Skomageren:
Hvad griner du af, din tølper!?
For dig var det vel kun en skæmt,
men jeg blev bestjålet det dyreste jeg havde.
Stodder! Rakkerbæst!

Drude ankommer, men for sent til at forhindre, at Skomageren kaster sig over Jep og myrder ham med sin dolk. Hun knæler over sin døde ven, Skomageren vakler ud.

SCENE 13. Inkvisitionen

Gyldenløve, Præsten (kutteklædt skikkelse, vi ser ham kun fra ryggen). I Gyldenløves kontor.

Gyldenløve:
Kom ind, min kære præst.
Du har vel hørt om vores rektor,
som drak sig beruset ved festen forleden og overfaldt min hustru.
Jeg foreslår, at han bliver dømt fra sit embede.

Præsten:
Jovist. Men det er nu ikke det, jeg er kommet for.
Eders Nådes hustru... *(forlegen)*
Jeg har gjort alt hvad der står i min magt
for at dysse sagen ned:
Ingebjørg har anmeldt hende.

Gyldenløve *(ler højt)*:
Jamen, kære præst! Min hustru!?
Hvis hun har haft noget med denne troldkvinde at gøre,
hvad skal hun da have gjort?

Præsten:
Danset på kirkegården sankhansnat.

Gyldenløve (*ler endnu højere*):
Danset på kirkegården!
Ja, jeg ser det for mig!
Hvad mere?

Præsten:
Hun skal angiveligt have fået et magisk hønseæg af troldkvinden.

Gyldenløve (*klukker af grin*):
Et hønseæg!
Jamen du gode Gud!
Meget kan man sige om præsten, men skæmte, dét kan han!

Præsten:
Ingebjørg har angivet Eders Nådes hustru.
Bispen forlanger, at alle angivne kvinder bliver afhørt.

Gyldenløve (*nu er han vred*):
En afhøring!? Aldrig!
Det kan ikke komme på tale.
Slottets frue har hverken forhekset høj eller lav.
Hun taler ikke med sorte katte.
Hun føder ikke troldebørn.
Og hun har ikke danset sankthansnat,
for Guds skyld – da var vi bortrejst.

Præsten:
Jeg betvivler ikke, at Eders Nådes hustru er en ordentlig kvinde.
Men beskyldningerne...
Vi bliver nødt til at efterforske.

Gyldenløve:
Aldrig! Det kommer ikke på tale!
Hun må have angivet andre, troldkvinden?

Præsten:
Jo-jo... selvfølgelig.

Gyldenløve:
Find dem og brænd dem!
Marie rører I ikke.
Hun har intet med denne troldkælling at gøre.

Præsten:
Naturligvis ikke.
Jeg skal forsøge at overbevise bispen.

Gyldenløve:
Du overbeviser bispen!
Find de andre og brænd dem!
Marie rører I ikke. Var der andet?
(Præsten bukker og går.)

SCENE 14. Bål og brand

*Drude, Skomageren, Marie, Styge, senere Gyldenløve og Annemarie.
Skafot og bål er gjort klar på torvet. Drude føres frem i lænker. Skomageren er allerede på skafottet, hans vanvittige smertensbrøl blander sig ind i Drudes indledende replikker.*

Drude:
Slutningen. Døden.
Alle disse mennesker.
Himlen grå og dunkel.

Se, bødlen er allerede i gang med Skomageren.
Dømt for mordet på Jep – og sandsynligvis på flere:
nogen har set ham løbe afsted på alle fire som en varulv
fra et andet ugerningssted.

HAK! Dér blev hans højre hånd hugget af!
Hør, mængden jubler.
Hør hans vanvittige skrig!
HAK! Dér faldt hans hoved.
Nu sætter de det på stage,
og så skal hans krop parteres og lægges på hjul.
HAK! HAK!

Styge og Marie kommer, i simpelt tøj og med hætter over hovedet.

Styge:
Vær nu ikke så sart, Marie!
Jeg vil se, hvordan retfærdighed sker fyldest her i byen.
Kom nu!
Intet lys foruden mørke.
(Marie søger ly i hans beskyttende arme)

Drude:
Nu kommer turen til mig – og siden stakkels Gunille,
dømt for trolddom og hekseri,
begge blev vi angivet af Ingebjørg.

Da jeg var lille tænkte jeg tit,
hvordan det ville være at blive brændt.
Om troldfolk kunne føle smerte.
Jeg mærker i hvert fald den bidende kulde
om mine bare fødder.

Jeg kom for sent til kroen den aften.
Jep var død, myrdet af Gunilles far.
Hvorfor? Det er ikke til at fatte.

Marie har stukket hånden ind under Styges bukser. Han er på samme tid meget tændt og meget pinligt berørt.

Styge:
Stop, Marie, stop!
Ikke her! Blandt alle de folk.
Ikke nu!
Midt i blod og brand og de dømtes rædselsskrig.
Stop, Marie! Jeg be'r dig!
(*men Marie bliver ved...*)

Drude:
Dér lå han, min Jep.
Så smuk og mild og fin.
Med ham døde alle mine drømme og håb.
Drømmen om et liv med en god og ordentlig mand.
Drømmen om vores eget hjem,
hvor vi kunne bo og have det godt.
Drømmen om Jep,
der flittigt arbejder på vores jord,
hans levende mørkebrune øjne, der fanger mine,
hans generte smil.
Alt i mig døde.

De hentede mig til forhør i slottets kælder,
Ingebjørg havde sagt dem mit navn.
Jeg tilstod alt. Ligeglad.
Jeg sagde alt det, de gerne ville høre.
Klar til min straf.
Klar til at bøde for alt det onde.

Se mig her, på vej til bålet.
Om lidt er det Gunilles tur,
den stakkels pige,
stadig rablende af rottegift og galskab.

Marie:

Kys mig, Styge! Lige nu! Lige her!
Her under øksens hug og bålets fortærende flammer.
Kys min fugtige mund!
Mærk mine bryster,
mærk mit våde skød!

Styge:

Stop! Marie, jeg be'r dig!
Marie, Marie, jeg be'r dig – bliv ved!
(hun fører hans hånd ind under sit tøj, deres omfavnelser bliver mere og mere intime)

Drude:

Intet kan røre mig mere.
Alt i mig er dødt. Min sjæl er fortabt.
(lyset ændrer sig, solen bryder igennem)
Hvad er det? Lyset? Solen?
En nådeshilsen fra Gud!
Han tilgiver mig!
Kærligheden!
Kærligheden findes!
Tak. Tak, du kære Gud!

Hun føres op på bålet, som tændes.

Se dem allesammen dernede!
Dér står min far. Og alle dem, jeg har kendt.
De står så fortabte.
Men jeg er ikke fortabt.
Jeg er frelst.
Jeg er kærlighedens blomst på en stilk.
Guds uendelige kærlighed har frelst mig.
Om lidt skal jeg møde min Jep i himlen. *(hun dør)*

Marie:

Kom, tag mig, Styge!
Elsk mig, som du har gjort igen og igen
alle de hemmelige nætter i mit kammer.
Kast dig over mig!
Tag mig, flå mig, elsk mig!
Kom, hug dig ind i min varme våde åbning!
Igen! Igen! Igen!
Kom!

De eksploderer i vellyst og tumler forpustede fra hinanden. Der høres en rømmen. Bag dem står Gyldenløve og Annemarie.

EPILOG

Gamle Marie. Samme scenografi som prologen.

Gamle Marie:

Der var intet at gøre. Jeg måtte indrømme alt.
Blanquefort. Styge. Hønseægget.
Gyldenløve forlangte skilsmisse.
Men jeg fik min medgift tilbage;
med den rejste Styge og jeg ud i verden.
Da pengene var brugt, var lidenskabens slut,
og jeg kom hjem alene.
Hjem til min gode far, som nok engang tog imod sin fortabte datter.

Han fandt mig en herremand fra egnen, den gode Palle Dyre.
I atten år levede jeg som hans trofaste frue, så skete det igen...
Vores staldkarl tændte mig. Og tog mig.
Frydefulde leg! Igen. Igen.
Igen en sønderbrudt ægtepagt.

Og så disse mange år som simpel færgekone her,
sammen med ham, som stadig vækker mit begær.
Stodder og færgemand. Grov og brutal, javist.
Men han er min MAND.

I spørger, min kære Magister, om vi blot skal glemme al moral
og blindt følge vort hjertes lyst.
I spørger, om jeg ikke frygter Gud
og dommens dag.

Jeg tror, at ethvert menneske lever sit eget liv og dør sin egen død.
Det tror jeg.

Fine dell'opera